

Bydgoszcz, kwietnia 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.9.2018.AJe/JDa

**Pani
Barbara Kapanowska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Bydgoska 21
86-070 Dąbrowa Chełmińska**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Bydgoska 21, 86-070 Dąbrowa Chełmińska (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 22, 23 lutego 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- A.J. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 95/2018 z dnia 16 lutego 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 21 lutego 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Barbary Kapanowskiej - Kierownika GOPS oraz analizę dokumentacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 21 kwietnia 2016 r. przyjętego Uchwałą Nr XVIII.160.2016 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska i zmienionego Uchwałą Nr XXXIII.274.2017 z dnia 5 października 2017 r. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rada Gminy Dąbrowa Chełmińska, Uchwałą Nr XV/119/12 z dnia 17 stycznia 2012 r. wyznaczyła GOPS do realizacji zadań nałożonych na gminę ustawą o wspieraniu rodziny.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 7 lipca 2017 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 2.2017. Dokument zawiera w § 16 wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione w § 20 zadania przypisane ustawą do realizacji.

Wójt Gminy Dąbrowa Chełmińska Zarządzeniem NR 0050.15.2018 z dnia 20 lutego 2018 r., upoważnił p. Barbarę Kapanowską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Wcześniej funkcję kierownika pełniła p. Danuta Tomaszewska, która nie posiadała ww. upoważnienia. Powodem braku przedmiotowego upoważnienia była opinia radcy prawnego wskazująca, że do prowadzenia spraw z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na poziomie gminy wystarczające są zapisy uchwały nr XV/119/12 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie wyznaczenia GOPS jako podmiotu właściwego do realizacji zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodzin. Kierownik GOPS złożyła w tym zakresie stosowne oświadczenie.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Opracowano Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018, który został przyjęty Uchwałą Nr XVI.119.2015 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 30 grudnia 2015 r.

W opracowanym dokumencie zawarto główny cel dotyczący stworzenia systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci, jak i również profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.

Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Realizatorzy angażują się w wykonanie ww. programu. Dokument jest na bieżąco monitorowany i podlega corocznej ewaluacji.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdanie za 2016 i 2017 zostało przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Sprawozdanie

w tym zakresie obejmuje asystenturę rodzin, dane ilościowe i jakościowe, system pieczy zastępczej oraz informacje o wsparciu specjalistycznym. Kierownik GOPS złożyła w tym zakresie stosowne oświadczenie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał jednego asystenta rodziny:

- p. ████████ - w ramach umowy zlecenie, w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r., następnie w okresie od 1 września 2017 r. na podstawie umowy o pracę.

W czasie trwania kontroli asystent przebywał na zwolnieniu lekarskim (od 8 stycznia 2018 r.).

Asystent obejmował pomocą:

- w 2016 r. 13 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2017 r. 12 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - 2018 r. 11 rodzin (do dnia 21 lutego), w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiadał wymagane kwalifikacje, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W zakresie czynności asystenta rodziny uwzględniono wszystkie zadania, zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Dąbrowa Chełmińska tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Powyższe informacje ujmowane były w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentuje swoją pracę poprzez: kartę rodziny, diagnozę rodziny, plany pracy z rodziną, sprawozdania z pracy asystenta rodziny - okresowe oceny sytuacji rodziny, sprawozdania z monitoringu asystenta w rodzinie, karty czasu pracy asystenta rodziny, notatki służbowe.

Asystent rodziny nie dokonywał okresowych ocen sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W czasie trwania kontroli omówiono z Kierownikiem GOPS powyższe zagadnienia. Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodziny. Plany pracy zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Wejścia w środowisko były dokumentowane w formie notatek służbowych.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest wspólnie z asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym i Kierownikiem GOPS cyklicznie podczas dokonywania analizy sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy następuje na skutek osiągnięcia celów założonych w planie pracy lub w wyniku zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę poza teren gminy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych, a także dzięki ścisłej współpracy z innymi służbami tj.: szkołą, służbą zdrowia, policją, kuratorami i środowiskiem lokalnym. Zależnie od potrzeb rodziny i sytuacji dziecka, podejmowane są stosowne działania.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny, w których występowało zjawisko przemocy zaangażowane były następujące służby: pracownicy socjalni, dzielnicowi, pedagodzy, wychowawcy, przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ww. pracownicy służb społecznych działali w ramach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego. Podjęto następujące działania tj.: skierowanie wniosku do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o leczenie odwykowe,

objęcie opieką pedagoga szkolnego dzieci, konsultacje, porady oraz terapia psychologiczna dla ofiar oraz sprawców przemocy, bieżący monitoring środowiska przez pracownika socjalnego, sprawdzanie stanu bezpieczeństwa osób, co do których istnieje podejrzenie, że są ofiarami przemocy przez dzielnicowych Komisariatu Policji Bydgoszcz-Fordon.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego. Na terenie gminy działają świetlice szkolne, w których dzieci mają możliwość odrobienia zadań domowych oraz mogą brać udział w grach i zabawach. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Otowicach ma pod opieką 8 świetlic w sołectwach na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska. Odbywają się w nich zajęcia świetlicowe dla dzieci i młodzieży, w tym zajęcia plastyczne, rękodzielnicze, ceramiczne, kulinarne oraz gry i zabawy na świeżym powietrzu. W czasie wakacji i ferii organizowane są wyjazdy do kina, lodowisko, basen. Organizowane są także zajęcia sportowe tj.: piłka nożna, piłka ręczna, warcaby, tenis stołowy oraz festyny sportowo-rekreacyjne. Biblioteka Publiczno-Szkolna organizuje zajęcia biblioteczne, spotkania z autorami książek oraz promuje wśród dzieci czytelnictwo.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Dąbrowa Chełmińska zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (prawnego, terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego, usług opiekuńczych). Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawione zostały przez Kierownika GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas kampania informująca środowisko lokalne o możliwościach pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 76.483,93 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 98.560,95 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 9.443,55 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystent rodziny współpracował z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Uczestniczył w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz uczestniczył w Zespołach do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 13 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 24 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 28 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 30 stycznia 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Barbara Kapanowska.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Wprowadzić druk wniosku pracownika socjalnego o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny, zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania - na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)